

Láska jako ideální realismus

Pietro Archiati

Moudrost a léčivá síla lásky se skutečně konkrétní a bezprostředně účinnou stávají v setkání člověka s člověkem. Pro každého existují lidé, s nimiž se setkává zřídka nebo nepravidelně, ale také lidé, s nimiž se stýká pravidelně nebo dokonce denně, čímž se pak posiluje i vzájemné ovlivňování. Slova „setkání“ a „vztah“ vyjadřují různý způsob vzájemnosti a pospolitosti v lásce mezi dvěma lidmi. Slovo setkání poukazuje na to, že se proti sobě postaví dva v jistém smyslu protikladné světy: dva lidé, z nichž každý sleduje zcela individuální životní cestu, jak ve svém myšlení, tak i ve svých duševních hnutích, ve svém volném úsilí a ve svých činech. Slovo *vztah* naproti tomu poukazuje na vzájemnou přitažlivost, na hlubší protkávání dvou duší, z nichž každá je k té druhé „vztažena“, cítí se s ní být více či méně spjata. Setkání může být i zcela povrchní a zůstat třeba i ojedinělým případem. Vztah vzniká naopak opakovaným setkáváním, při němž se lidé stále lépe poznávají, přičemž takto se prohlubující láska posiluje přitažlivost a dává najevo, že u toho druhého najde člověk podněty pro svůj vlastní další vývoj.

Protože se v každém setkání potkávají světy na jednu stranu spřízněné, na druhou stranu ovšem rozdílné, je základním cvičením lásky jednak podporovat ono spřízněné, a jednak vnímat a uznávat to, co je odlišné. V umění sociálnosti, v úsilí o rovnováhu mezi svobodou a solidaritou se láska cvičí nejpilněji v každém všednodenním setkání, v každém každodenním vztahu. Láska se tu stává konkrétním realismem života. Za utváření vlastních vztahů s jinými lidmi se láska cítí bezprostředně odpovědná. Ví totiž: Jen bude-li dost lidí, kteří se v přátelství, manželství, rodině nebo podniku znovu a znovu cvičí v umění milovat, bude mít láska budoucnost i v lidstvu jako celku.

Polarita setkání a vztahu, tedy stanutí proti sobě a vzájemného přitahování, poukazuje na dvojí poslání lásky: pustit druhého člověka, dát mu prostor, jde-li o rozvíjení jeho zcela individuálních schopností, ale také naopak pomoci mu při uspokojování jeho potřeb, které jsou mnohem méně individuální než nadání. Morální fantazie lásky nejen ví, že musí talenty člověka milovat zcela jinak než jeho potřeby, ale především také usiluje o ono konkrétní „jak“ každého setkání či vztahu. Usiluje o to, vytvořit náležitou rovnováhu mezi láskou ke svobodě druhého a starostí o jeho zcela konkrétní potřeby tady a teď. Chce-li nějaký člověk žít svou svobodu, cítí se skutečně milován tehdy, je-li ten druhý schopen nechat ho na pokoji, skutečně mu dopřát jeho volnou pohyblivost. Tentýž člověk chce být jindy milován zcela jiným způsobem: chce, aby mu člověk, který ho miluje, pomohl naplnit nějakou potřebu.

Zeptá-li se někdo na ulici na cestu, má za to, že přesně ví, kdy mu informace dostačuje. Dokud se domnívá, že ještě neví dost, bude každou další informaci prožívat jako

nápomocnou lásku. Jakmile se cítí být dostatečně informován a chce vyrazit, bude možná každé další slovo pociťovat jako něco, co ho zdržuje, jako omezení své svobody. Tak náhle může člověk zažít přechod ze stavu potřeby do stavu nadání: dokud mu něco chybí, cítí se být potřebný - v okamžiku, kdy všechno má, posouvá do centra bezprostředně onen úkol, pro nějž se cítí nadán a který má splnit. Stejně jednoznačně, jako lze rozlišovat mezi láskou pomáhající a láskou dávající prostor, je pro člověka jednoznačná také opačná zkušenost, podle toho, zda se prožívá v situaci potřebného, nebo nadaného.

V každodenním vztahu mezi dvěma lidmi může být takový odhad správného „okamžiku“, kde to jedno náhle přechází v druhé, ještě o něco složitější - onoho okamžiku, kdy dobře míněná pomoc začne být na obtíž, nebo naopak, kdy volný prostor, který začnu vytvářet, začne být druhému až příliš volný. Tentýž člověk, který druhému právě vylil své srdce, když zcela zjevně hledal útěchu, bude chtít možná již za půl hodiny jenom to, aby ho druhý nechal na pokoji. A můj životní partner, který mě před deseti minutami poslal k čertu, trvá teď na tom, abych ho zavezl na nádraží. Jenom láska ví, co je v každém jednotlivém případě příliš a co málo. Jestliže potřebujeme pro napsání nějakého textu pomoc přítele, který dovede dobře formulovat, ale víme, že právě prochází těžkým obdobím, pak není snadné vědět, jestli ho potěší, když ho požádáme o pomoc, nebo jestli bude radši, když ho necháme na pokoji. Chladný rozum na to nepřijde, jedině láska.

Pro malé dítě je pomáhající, starostlivá láska jako vzduch k dýchání; pro mladistvé v době puberty může tatáž starostlivá láska působit jako jed. Tady pomůže jen láska dávající prostor, láska, která má sílu důvěřovat svobodě milovaného člověka a pozitivním silám, které v sobě svým způsobem nese každý člověk. Pravá láska je ve svém jednání tak pohyblivá, že se může chovat pokaždé jinak, vždy podle příslušné situace: dovede stejně dobře zasáhnout jako se stáhnout, podle toho, co je pro toho druhého právě dobré. Jak je pravá láska pohyblivá v jednání, tak vynalézavá je v myšlení. Milovat znamená především chtít druhému rozumět, protože jen na základě poznání jeho hlubší podstaty můžeme vědět, kdy je na místě pomoc a kdy ne.

Nejčistším výrazem lásky v bezprostřední skutečnosti všedního dne je *láska k jednání*, láska k tomu, co člověk tady a teď činí v tvořivém rozvoji vlastního Já, neboť jen ona sama může skutečně uspokojit také potřeby druhých. Přitom spočívá v moudrosti lásky, s níž bylo stvořeno lidstvo, že nadání všech lidí ve své úplnosti odpovídají všem jejich potřebám. Žádný člověk nemůže na současném stupni vývoje bezezbytku prohlédnout, jakým způsobem prospívá nasazení jeho schopností *všem* lidem, nebo jakým způsobem slouží nadání *všech* lidí k uspokojování jeho vlastních potřeb. Co zatím nedokáže myslící vědomí, to dokáže láska; čemu zatím nerozumí hlava, to tuší milující srdce. Opačnou stranou lásky k tomu, co má člověk učinit, tedy může být jen hluboká důvěra ve schopnost lásky každého druhého člověka, v jeho schopnost toho, aby se skrze tvořivou lásku ke svým vlastním činům stával ve svém Já stále více tím, čím může pro všechny ostatní být.

Čistá láska k jednání osvobozuje člověka od jakékoli žádosti po nějakém „úspěchu“ jeho jednání. V touze po úspěchu se seberozvinutí stává prostředkem k dosažení účelu, a člověk se necítí svobodný, nýbrž zajatý. Jestliže však člověk prožívá v uskutečnění každého činu, v duchapřítomnosti lásky své sebenaplnění, pak se bude moci zároveň cítit ztotožněný s ostatními lidmi. Neboť sebenaplnění skrze lásku k tomu, co má člověk učinit

a co právě činí, je nejvyšší forma lásky k vlastnímu Já a zároveň ten nejhlubší důkaz lásky ke všem ostatním lidem. Láska k jednáni je čistou láskou k Já, *protože* je láskou k druhému člověku, a je čistou láskou k druhému člověku, *protože* je láskou k vlastnímu Já. V ní je sebeuskutečnění prožíváno jako nej hlubší forma lásky k bližnímu.

Láska se stává geniální, když milující na základě intuice svého srdce pomáhá milovanému k sebepoznání hlubšímu, než jakého by on sám byl schopen dosáhnout. V zrcadlení milujícího člověka se může objevit můj vlastní obraz, oproštěný od všech zakalení mého sobectví, v celé své čistotě a kráse. Mnozí milující znají schopnosti milovaného lépe než milovaný sám. Hlubší smysl a nejvyšší štěstí lásky jsou prožívány tehdy, když se v očích milujícího objeví čirý obraz lepšího Já milovaného. Jeden tak smí druhému předkládat své každodenní Já, v naději, že v očích milujícího nalezne zrcadlení svého láskyplného vyššího Já.

Čím ryzeji střeží láska v srdci pravý obraz milovaného, tím méně se bude pokoušet získat vliv na vůli toho druhého. Každý člověk se může ve své lásce a ve své svobodě dostat dál jen tím, že vyzkouší všechno možné i nemožné. Svobodným se člověk stává jen svou vlastní životní zkušeností, a nejhlubší formou lásky je láska, která dělá vše nutné k tomu, aby ji umožnila. Jak k nám náhle promlouvá obraz milujícího otce v podobenství evangelia, který svého mladšího syna, vybaveného vším jměním, propouští získávat vlastní životní zkušenost!